

Aan de heer Geert Bourgeois
Minister-president van de Vlaamse Regering
Martelaarsplein 19
1000 Brussel

Aan mevrouw Sonja Vanblaere
Administrateur Generaal Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel

Aan de leden van de Commissie voor
Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale
Samenwerking, Toerisme en Onroerend
Erfgoed.

Antwerpen, 9 oktober 2017

uw kenmerk : /
ons kenmerk : GVRCA-KA-170807
bijlagen :

onderwerp : conceptnota wijziging Onroerenderfgoeddecreet 14.07.2017

Geachte heer minister-president,
Geachte mevrouw administrateur generaal,
Geachte mevrouw, geachte heer,

We namen nota van de conceptnota tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 14 juli II.

Gorduna vzw, de beroepsvereniging van architecten-restauratiedeskundigen, betreurt het dat het Onroerenderfgoeddecreet (hierna OE-decreet), nog net geen drie jaar in werking getreden, heden al aan een fundamentele wijziging wordt onderworpen.

Met verwondering namen we kennis van het voorstel tot afschaffing van de verplichting tot het opmaken van een beheersplan voor een groot deel van het beschermd erfgoed en het schrappen van de premiemogelijkheden voor de opmaak van een beheersplan. Hierbij maakten we de volgende bedenkingen:

1. Het aanhouden van de verplichting voor de opmaak van beheersplannen voor bepaalde categorieën van gebouwen en ensembles en het afschaffen van de verplichting in andere is problematisch. Dit voorstel gaat duidelijk uit vanuit de vraag om juridische zekerheid en om vermindering van de planlast. Een afweging op maat van de bescherming zou eerder wenselijk zijn. Ook te overwegen is om de huidige verplichtingen tot opmaak van beheersplannen te behouden, maar mits motivering vrijstellingen toe te laten.
2. Voor beschermd stads- en dorpsgezichten is het noodzakelijk om aan de hand van een beheersplan van alle zakelijkrechthouders gelijklopende standpunten te bekomen. Bij entiteiten die zowel als monument als als dorpsgezicht beschermd zijn, is de opmaak van een beheersplan in veel gevallen weinig zinvol.

3. Voor solitaire kleine gebouwen of objecten (bakoven, veldkapel), waar de verplichte opmaak van een beheersplan leidt tot een verhoogde premie, is de opmaak van een beheersplan zinloos. Voor grotere gebouwgehelten en complexe sites, die in hun geheel als monument werden beschermd, blijft een beheersplan een hoge toegevoegde meerwaarde hebben, zowel in de openbare als de privé sector. Een voorbeeld daarvan is het Ursulinenklooster met – school in O.-L.-Vrouw Waver, waar ondertussen de opmaak van het beheersplan “on hold” werd gezet.

Ook voor gebouwen bestemd voor de eredienst is de verplichte opmaak van een beheersplan een goede zaak. Kerkfabrieken kennen een groot verloop van leden. Mede in hun relatie met de respectievelijke voogdijoverheden biedt een beheersplan houvast voor een consequent en volgehouden beheersbeleid met een geplande financiering op lange termijn.

4. We stellen vast dat er voor de voorgestelde wijzigingen geen expliciet verband werd gelegd tussen het evaluatierapport OE-decreet (12.05.2017) en de conceptnota tot wijziging van decreet en besluit, dat we voorliggend behandelen. In het evaluatierapport wordt gewezen op:
 - het feit dat beheersplannen in veel gevallen beschouwd worden als louter administratieve voorwaarde voor het bekomen van een verhoogde premie;
 - de hoge kostprijs voor het opmaken van beheersplannen;
 - het doel wordt voorbijgeschoten als de verplichting tot opmaak van beheersplannen voor te veel beschermde objecten blijft gehanteerd (prioriteit van deze dossiers tegenover het principe van FIFO).

Het zou goed zijn dat de prioriteitsbehandeling van dossiers met beheersplan wordt afgeschaft, doch met behoud van het instrument van het beheersplan. Door in het beheersplan vrijstellingen van aparte goedkeuringen op terugkerende werkzaamheden op te nemen, zal op lange termijn de werkdruk op erfgoedconsulenten, eigenaars en studiebureaus afnemen.

5. Het afschaffen van de premie voor de opmaak van een beheersplan is een slechte zaak. Het evaluatierapport geeft de nood aan voor het hebben van een beheersvisie, met focus op de effectief te nemen maatregelen en de te bekomen vrijstellingen. Beheersplannen zijn belangrijke stimulerende instrumenten in de onroerend erfgoedzorg en het met premie ondersteunen van de opmaak ervan blijft broodnodig.
6. De voorgestelde wijziging van de afschaffing van de premie voor de opmaak van beheersplannen brengt een ongelijkheid teweeg, waar enerzijds een beheersplan werd of wordt opgemaakt met een premie, en anderzijds waar nog geen initiatief werd genomen.
7. Het verder stroomlijnen van de inhoud en van de verwachtingen over beheersplannen binnen het agentschap is meer dan noodzakelijk. Er wordt een heden grote ongelijkheid vastgesteld over de gewenste inhoud van beheersplannen. Diverse erfgoedconsulenten wensen uitgebreide historische nota's met volledig wetenschappelijk voetnotenapparaat, andere (o.m. het hoofdbestuur) menen dat het historische gedeelte voldoende heeft met de overname van wat opgenomen is in de bouwkundige inventarissen. De inhoud van de beheersplannen moet echter vooral op maat zijn van het beschouwde erfgoed.

Inmiddels werd aangekondigd dat de planlast zal dalen (25.09.2017) en werden de richtlijnen en het sjabloon reeds aangepast. Ook in deze 'light' versie dient de inhoud meer op maat van het beschouwde erfgoed te worden uitgewerkt. Relevante onderzoeksvragen moeten mogelijk blijven te onderzoeken en ondersteund met een onderzoekspremie.

Voorts heeft Gorduna vzw nog heel wat vragen bij de voorgestelde wijzigingen.

- De beheersplannen krijgen een geldigheidstermijn van 24 jaar. Welke overgangsmaatregelen zullen worden voorzien bij bestaande beheersplannen over 20 jaar? Worden alle reeds goedgekeurde beheersplannen automatisch overgezet of zal een aanpassing nodig zijn met een nieuwe administratieve procedure ?
- De mogelijkheid met verhoging van de premie met 10 % na 5 jaar goed onderhoud. Op dit ogenblik is het nog zeer onduidelijk op basis van welke criteria gebouwen in aanmerking zullen kunnen komen voor deze verhoging. Wat zullen de verwachtingen zijn van de investeringen in de loop van de deze 5 jaar ? Hoe kan goed onderhoud op een objectieve basis worden geëvalueerd ?
- De implementatie van de richtlijn van 10 maart 2017 m.b.t. de betoelaagbaarheid in het OE-besluit. De nota bevat heel veel onduidelijkheden. Weinig concrete maatregelen zijn opgenomen en grote stukken van de richtlijn zijn zodanig vaag opgesteld dat ze naar believen kunnen worden geïnterpreteerd.

In het algemeen – en in het bijzonder in verband met de geplande wijzigingen met betrekking tot de beheersplannen – leidt de conceptnota voor wijziging van het OE-decreet tot bijkomende rechtsonzekerheid, amper drie jaar na het in werking treden van het OE-decreet.

Het huidige voorstel om bijvoorbeeld de maximale premie te verlagen van 80 naar 60 % zorgt opnieuw voor grote onzekerheid bij vele monumenteneigenaars, lokale besturen en eigenaars van open erfgoed.

Het is Gorduna vzw onduidelijk welke kans er bestaat dat de premiepercentages van de restauratiepremies van de dossiers op de wachtlijst, voor deze categorieën ook met terugwerkende kracht naar 60 % worden herleid. Dit zal veel lokale besturen voor een probleem van begroting stellen, met het risico op uitstel of afstel.

In de loop van de drie jaar sinds het OE-decreet in werking is getreden, zijn de interpretaties op de teksten van OE-decreet en –besluit al dikwijls gewijzigd of soms maar recent ingevuld (e.g. nota betoelaagbaarheid 10.03.2017). Er zijn reeds belangrijke wijzigingen doorgevoerd zowel aan de premiehoogtes (standaardprocedure) als aan de overgangsmaatregelen voor de restauratiepremie volgens het vorige OE-decreet, inclusief de afschaffing van de betoelaagbaarheid van de BTW.

Deze onduidelijke en voortdurende wijzigende situatie leidt niet alleen tot onzekerheid bij de monumenteneigenaars, maar ook bij alle actoren die om den brode in deze sector betrokken zijn.

Drie jaar lang belangrijke premies voor gebouwen van de eredienst on hold plaatsen, om maar één voorbeeld te noemen, heeft ondertussen tot belangrijke problemen bij gespecialiseerde uitvoerders geleid. Gedurende die tijd werden alleen nog dossiers goedgekeurd met een bepaald statuut van hoogdringendheid. Het gevolg is dat veel aannemers en vakmensen, waarvan hun specialiteit zich vooral in de niet dringende sfeer situeert (restauratie van glas-in-lood, muurschilderingen, schilderijen, vast meubilair, molens, enz.), steeds minder werk hebben. Inmiddels werden een aantal ateliers gesloten of dreigen failliet te gaan. Dit staat haaks op de wens om de restauratieambachten zoveel mogelijk met werk te stimuleren en het soms eeuwenlang opgebouwde vakmanschap door te geven. Ondertussen laat zich dit ook in het aantal inschrijvingen in de opleiding “erfgoedstudies”, voorheen “conservatie en restauratie” duidelijk voelen, vooral deze in de onroerenderfgoed sector.

Ook de leden van Gorduna vzw, restauratie- en conservatiearchitecten, als eerste in lijn om alle nieuwe wijzigingen in dossiers te implementeren of uit te werken, lijden belangrijke economische schade. De afwezigheid van nieuwe dossiers op de markt na 2015, gekoppeld aan de zeer trage

definiëring van de inhoud van de op te maken beheersplannen, heeft bij quasi alle bureaus geleid tot afvloeiingen of herstructurering van medewerkers met het profiel van architect. Voor de opmaak van beheersplannen hadden inmiddels de meeste bureaus medewerkers aangeworven met het profiel van onderzoeker: historici en kunsthistorici, landschapsdeskundigen, materiaaldeskundigen, enz. De wijziging van OE-decreet en -besluit, zoals opgenomen in de huidige conceptnota, zorgt opnieuw voor grote onzekerheid over de continuïteit van werk.

Wij rekenen er op dat u de nodige aandacht wilt besteden aan onze bezorgdheid.

Met de meeste hoogachting,

namens Gorduna vzw,

Rutger Steenmeijer, voorzitter
Dries Vanhove, secretaris

Werkgroep wetgeving: Philip Baelus, Benoît Delaey, Robin Engels, Mieke Goegebuer, Kurt Loomans, Veerle Nys, Rutger Steenmeijer en Dries Vanhove.